Adroddiad i'r:	**Cabinet**
Dyddiad y Cyfarfod:	**27 Hydref 2015**
Aelod / Swyddog Arweiniol:	**Y Cynghorydd Julian Thompson-Hill / Richard Weigh, Prif Swyddog Cyllid**
Awdur yr Adroddiad:	**Steve Gadd, Prif Gyfrifydd**
Teitl:	**Adroddiad Cyllid**

---

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Mae'r adroddiad yn rhoi manylion am gyllideb refeniw ac arbedion y Cyngor fel y cytunwyd arnynt ar gyfer 2015/16. Mae'r adroddiad hefyd yn rhoi diweddariad cryno o'r Cynllun Cyfalaf yn ogystal â'r Cyfrif Refeniw Tai a'r Cynllun Cyfalaf Tai.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

Pwrpas yr adroddiad yw rhoi diweddariad ar sefyllfa ariannol bresennol y cyngor.

3. Beth yw'r Argymhellion?

Bod yr Aelodau yn nodi'r cyllidebau a bennwyd ar gyfer 2015/16 a'r cynnydd yn erbyn y strategaeth y cytunwyd arnynt ar gyfer y gyllideb.

Bod yr Aelodau'n cymeradwyo trosglwyddo £40mil o gyllid i gronfa wrth gefn System Rheoli Dogfennau a Chofnodion Electronig i gynorthwyo i ariannu'r prosiect yn 2016/17.

4. Manylion yr Adroddiad

Mae'r adroddiad yn crynhoi cyllideb refeniw'r Cyngor ar gyfer 2015/16 yn **Atodiad 1**. Cyllideb refeniw net y Cyngor yw £185 miliwn (£188 miliwn yn 14/15). Rhagwelwyd y bydd tanwariant o £0.476miliwn ar wasanaethau a chyllidebau corfforaethol (£0.380 miliwn o danwariant ar ddiwedd Awst). Mae manylion pellach ynglŷn â'r rhesymau dros yr amrywiaethau a'r risgiau a thybiaethau sy'n sail iddynt wedi'u hamlinellu isod.

Roedd arbedion o £7.3m wedi'u cytuno fel rhan o'r gyllideb ac mae crynodeb o'r arbedion yn **Atodiad 2.** Mae £6.627m (91%) o'r arbedion eisoes wedi'u cyflawni, cynnydd o £1.221m o'r ffigwr o £5.406m (74%) a adroddwyd fis diwethaf. Bydd rhagor o fanylion ynglŷn â chynnydd i gyflawni'r 9% sy'n weddill yn cael ei adrodd yn yr adroddiad monitro fis nesaf.

5. **Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?**

Mae rheoli cyllidebau refeniw a chyfalaf y cyngor yn effeithiol a chyflawni'r strategaeth gyllidebol y cytunwyd arni yn sylfaen i weithgarwch ym mhob maes, gan gynnwys blaenoriaethau corfforaethol.

6. **Faint fydd hyn yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?**

Mae manylion gwasanaethau sylweddol ar gael yn y paragraffau isod.

Gwasanaethau Plant- Disgwylir y bydd y gwasanaeth yn gorwario o £129mil (£126mil o orwariant fis diwethaf). Fel y nodwyd y mis diwethaf, gobeithir y gall y gwasanaeth ostwng y gorwariant amcanol presennol trwy reoli arbedion swyddi gwag a thrwy ddefnyddio Cronfa Wrth Gefn Lleoliad Arbennig. Fodd bynnag bydd y posibilrwydd o newidiadau pellach i leoliadau costau uchel yn parhau i fod yn risg.

Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd – Rhagamcanir y bydd y gwasanaeth yn tanwario o £65mil (£50mil fis diwethaf) oherwydd gweithrediad cynnar arbedion y gyllideb a gytunwyd.

Gwasanaethau Priffyrdd ac Amgylcheddol – Mae risgiau'n ymwneud â Chludiant Ysgol, Parcio a'r gwaith a wnaed ar ran Asiantaeth y Cefnffyrdd yn parhau yn 2015/16. Mae'r camau rheoli canlynol wedi'u nodi:

- **Parcio –** Gwell rheoli perfformiad ar gyfer y staff gorfodi i gynyddu incwm PCN ac adolygiad o gostau gweithredol wedi'i weithredu y llynedd. Bydd prisiau parcio ar gyfer y meysydd parcio yn cael eu hadolygu fel rhan o broses y gyllideb.
- **Cludiant Ysgol –** Cafwyd cyfarfod grŵp tasg a gorffen i ystyried yr opsiynau i leihau'r duedd o orwario yn y maes hwn. Mae hyn wedi arwain at gyflwyno polisi Cludiant Ysgol diwygiedig (yn weithredol o fis Medi 2015) a gobeithir y bydd hyn yn symud y gwasanaeth i adennill costau. Mae effaith y polisi newydd ar sefyllfa'r gyllideb yn cael ei fonitro'n agos ochr yn ochr ag effaith pwysau parhaus o ran demograffeg, cludiant i golegau a gofynion AAA. Mae manylion y contractau sydd ar waith ar gyfer blwyddyn academaidd 15/16 yn cael ei archwilio a bydd yn cael ei adrodd fis nesaf.
- **Asiantaeth Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru-** Mae'r gwasanaeth wedi gostwng costau er mwyn cyfyngu effaith y gostyngiadau yn yr incwm ffioedd sy'n hysbys ar hyn o bryd, fodd bynnag mae risg o ostyngiadau pellach mewn incwm a lefelau gwaith.

Rhagwelir ar hyn o bryd y bydd y camau uchod ynghyd â rheoli costau'n ofalus o fewn y gwasanaeth yn ei gyfanrwydd yn caniatáu i'r Gwasanaeth Priffyrdd a'r Amgylchedd i adennill costau eleni.

Gwella Busnes a Moderneiddio – Rhagamcanir y bydd y gwasanaeth yn awr yn tanwario o £80mil yn bennaf oherwydd arbedion swyddi gwag mewn

perthynas â chyflawni effeithlonrwydd a gytunwyd fel rhan o arbedion Cam 4 yn 2016/17 yn gynnar. Argymhellir bod £40mil o'r tanwariant yn cael ei roi yng nghronfa wrth gefn System Rheoli Dogfennau a Chofnodion Electronig er mwyn cyfrannu at ariannu'r prosiect cyfalaf hwn yn ystod y flwyddyn ariannol nesaf.

Ysgolion – ar ddiwedd mis Medi y rhagamcan ar gyfer balansau ysgolion yw £1.894 miliwn, sy'n ostyngiad o £1.644 miliwn ar falansau a ddygwyd ymlaen o 2014/15 (£3.538 miliwn). Mae adroddiadau monitro wedi'u cyflwyno i'r adran gyllid yn nodi'r risgiau a'r tybiaethau sydd wedi hysbysu'r rhagamcanion a chrynodebau'r cynlluniau sydd ar waith i ddefnyddio cronfeydd wrth gefn a /neu ddelio â diffygion ariannol a ragwelir. Rhagwelir y bydd y gyllideb heb ei dirprwyo yn gorwario o £68mil oherwydd costau ychwanegol sy'n gysylltiedig ag ehangu Band Eang mewn Ysgolion. Gobeithir y bydd y gorwariant hwn yn cael ei fantoli yn erbyn gostyngiad mewn costau pensiwn hanesyddol, er ni fydd y ffigyrau hyn yn hysbys tan ddiwedd y flwyddyn ariannol.

Corfforaethol – Rhagamcanir y bydd tanwariant yn y Cyllidebau Corfforaethol o £0.454 miliwn ar hyn o bryd. Y dybiaeth ar hyn o bryd yw y bydd tanwariant corfforaethol yn cael ei ddefnyddio i gefnogi darpariaeth y Cynllun Corfforaethol. Bydd adolygiad o gronfeydd wrth gefn a darpariaethau corfforaethol yn cael ei gwblhau yn yr wythnosau nesaf a'i adrodd ym mis Tachwedd.

Risgiau / Tybiaethau Gwasanaethau Eraill - Er y rhagamcanir y bydd gwasanaethau eraill yn adennill arian ar hyn o bryd mae nifer o risgiau a thybiaethau fydd yn cael eu monitro'n agos dros y misoedd nesaf a'u hadrodd i'r Aelodau.

Ar ddechrau 2015/16 roedd cronfeydd arian parod y **Cynllun Corfforaethol** yn £17.413 miliwn. Gan ganiatáu ar gyfer ariannu a gwariant sydd wedi eu rhagamcan yn ystod y flwyddyn, amcangyfrifir y bydd balans y Cynllun Corfforaethol ar ddiwedd y flwyddyn yn £4.231m.

Diweddariad Terfynu Contract Cynllun Ariannu Preifat

Fel yr adroddwyd i'r Cabinet ym mis Mai 2015, dan delerau Cytundeb Prosiect Cynllun Ariannu Preifat ar gyfer Neuadd y Sir, Neuadd y Dref Rhuthun a'r Storfa Gorfforaethol, cyflwynodd y Cyngor rybudd ffurfiol i derfynu'r cytundeb ar 14 Mai. Mae'r adeiladau eisoes ar fantolen y cyngor a thalodd y cyngor dâl blynyddol (a elwir yn dâl unedol) ar gyfer cynnal a chadw, gwasanaethau a chostau ariannu gyda chyfanswm o £2.6 miliwn y flwyddyn. Er mwyn arbed arian, penderfynodd y cyngor y dylid terfynu'r cytundeb Cynllun Ariannu Preifat bymtheg mlynedd yn gynnar- roedd y cytundeb yn dod i ben yn 2029. Dan delerau'r Cytundeb, arweiniodd y terfyniad at daliad iawndal i gyd-barti'r Cynllun Ariannu Preifat a chyflwynwyd cyfrif terfynu i'r cyngor ar 7 Medi. Roedd y cyfrifiad iawndal o fewn ffiniau'r rhagamcan a oedd yn rhan o'r achos busnes gwreiddiol i derfynu, ond roedd y cyngor yn anghytuno ag elfennau ohono a dros sawl wythnos llwyddwyd i drafod gostyngiad o £1.2 miliwn. Cytunwyd ar elfennau terfynol y swm iawndal ar 14 Hydref 2015 a arweiniodd

at gyfanswm iawndal o £16.9 miliwn. Yn ogystal â hyn, roedd ffioedd o £34 mil ar gyfer cefnogaeth arbenigol a chyngor cyfreithiol a threthi penodol.

Yn hanfodol, mae terfynu cytundeb Cynllun Ariannu Preifat yn darparu gwell gwerth am arian i'r Cyngor. Mae'n debyg i ad-dalu morgais neu gytundeb benthyciad yn gynnar- yr iawndal a delir mewn gwirionedd yw cyfandaliad yn lle'r taliadau a fyddai wedi cael eu gwneud dros weddill tymor y cytundeb. Y mater allweddol yw trwy dalu'r cyfandaliad hwn 'ymlaen llaw', mae'r cyngor wedi arbed ac osgoi costau cytundeb o £12miliwn o leiaf dros y 15 mlynedd nesaf.

Mae hyn am fod y cyngor yn gallu ariannu costau terfynu a chynnal yr adeiladau am gost is na'r gost unedol. Mewn perthynas â'r gyllideb refeniw flynyddol, mae'r symudiad yn gwireddu arbedion ariannol o £300mil ar unwaith trwy ddisodli'r pris ariannu gyda chost benthyca is (fel y cytunwyd fel rhan o arbedion cyllidebol 2015/16) a bydd yn gymorth i gyfrannu at arbedion pellach fel rhan o adolygiad pellach o gyllideb ariannu cyfalaf y cyngor. Bydd hefyd yn darparu rheolaeth lawn o'r adeiladau i'r cyngor, a oedd â chyfyngiadau costus dan y Cytundeb Cynllun Ariannu Preifat, megis nifer yr unigolion y gellir eu lleoli yn yr adeilad, defnydd o'r maes parcio a threfniadau cynnal a chadw (costus) a gytunwyd. Felly, bydd mwy o arbedion cyllidebol yn cael eu cynhyrchu trwy reoli'r adeiladau'n effeithiol a chaffael gwasanaethau ac yswiriant gwell. Mae hefyd yn darparu'r cyfle i hwyluso effeithlonrwydd ehangach yn y dyfodol trwy gyfnerthu adeiladau gofod swyddfa'r cyngor ymhellach.

Bydd adroddiad manwl pellach yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol ym mis Tachwedd.

Mae crynodeb o **Gynllun Cyfalaf** y Cyngor yn **Atodiad 3**. Mae'r cynllun cyfalaf cyffredinol a gymeradwywyd yn £47.4miliwn ac mae'r gwariant hyd yma yn £17.2m. Hefyd yn Atodiad 2 mae'r gwariant arfaethedig o £26.6m ar y **Cynllun Corfforaethol**. Yn Atodiad 4 mae diweddariad ynglŷn â'r prif brosiectau sydd wedi eu cynnwys yn y Cynllun Cyfalaf.

Y Cyfrif Refeniw Tai (CRT). Mae'r sefyllfa refeniw ddiweddaraf yn rhagdybio y bydd cynnydd mewn balansau ar ddiwedd y flwyddyn o £150mil o'i gymharu â chynnydd yn y gyllideb o £168mil. Rhagamcanir y bydd balansau CRT yn £2.002miliwn ar ddiwedd y flwyddyn. Mae cyllideb gyfalaf o £7.8m yn cael ei ddyrannu ar draws atgyweirio a chynnal a chadw, atgyweiriadau a gynlluniwyd (£7.2miliwn), gwelliannau amgylcheddol (0.5miliwn) a phrosiect TG (£150 mil).

Rheoli'r Trysorlys - Ar ddiwedd mis Medi, roedd cyfanswm benthyciadau'r cyngor yn £189.442 miliwn ar gyfradd gyfartalog o 4.9%. Roedd balansau buddsoddi yn £11.5miliwn ar gyfradd gyfartalog o 0.63%.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o Effaith ar Gydraddoldeb (AEC) a gynhaliwyd ar y penderfyniad?

Cafodd asesiad o effaith manwl ei lunio yn rhan o'r broses gosod y gyllideb, a chafodd ei gyflwyno i'r Cyngor ym mis Rhagfyr 2014

8. Pa ymgynghoriadau a gynhaliwyd gyda’r Pwyllgorau Archwilio ac eraill?

Yn ogystal ag adroddiadau rheolaidd i’r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol, mae'r broses wedi cael ei ystyried gan y Tîm Gweithredol Corfforaethol, Uwch Dîm Arweinyddiaeth, cyfarfodydd briffio’r Cabinet a briffio’r Cyngor. Roedd cynigion penodol yn cael eu hadolygu gan bwyllgorau craffu. Roedd deg gweithdy’r gyllideb wedi’u cynnal gydag aelodau etholedig i archwilio cyllidebau gwasanaeth ac ystyried cynigion y gyllideb.

Roedd ymarfer ymgysylltu â’r cyhoedd i ystyried effaith cynigion y gyllideb ac mae trafodaethau’n parhau rhwng rai o wasanaethau’r cyngor sir a rhai cynghorau Tref. Mae’r cyngor wedi ymgynghori â’r partneriaid trwy’r Bwrdd Gwasanaeth Lleol ar y Cyd a chynhaliwyd trafodaethau penodol gyda’r Heddlu.

Fe ddiweddarwyd pob aelod staff ynghylch y broses gosod y gyllideb, ac fe ymgynghorwyd yn llawn â staff a fydd yn cael eu heffeithio, neu fe fydd ymgynghori’n digwydd â nhw, yn unol â pholisïau a gweithdrefnau AD y Cyngor. Ymgynghorwyd â’r Undebau Llafur trwy’r Cydbwyllgor Ymgynghorol Lleol.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid.

Mae’n bwysig bod gwasanaethau’n parhau i reoli cyllidebau’n ddoeth a bod unrhyw arian dros ben o fewn y flwyddyn yn cael ei ystyried yng nghyd-destun y sefyllfa ariannol tymor canolig, yn arbennig o ystyried graddfa’r gostyngiadau y mae’n ofynnol eu gwneud yn y gyllideb yn ystod y ddwy neu dair blynedd nesaf.

10. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Dyma'r cyfnod ariannol mwyaf heriol y mae'r cyngor wedi ei wynebu a byddai methu a chyflawni’r strategaeth y cytunwyd arni gogyfer â’r gyllideb yn rhoi mwy o bwysau ar wasanaethau yn y flwyddyn ariannol gyfredol ac yn y dyfodol. Bydd monitro a rheoli’r gyllideb yn effeithiol yn helpu i sicrhau bod y strategaeth ariannol yn cael ei chyflawni.

11. Pŵer i wneud y Penderfyniad

Mae'n ofynnol i awdurdodau lleol o dan Adran 151, Deddf Llywodraeth Leol 1972 wneud trefniadau ar gyfer gweinyddu eu materion ariannol yn briodol.